

Општина Беране

**Локални акциони план за младе
општина Беране 2020-2021**

Беране, 2019.

Млади – Закон о младима (Члан 2), млади су лица од навршених 15 до 30 година живота.

Скраћенице:

БС – Бизнис сектор
ЦС – Цивилни сектор
ЦСО – Центар за стручно образовање
ЕУ - Европска унија
ИРФ – Инвестиционо развојни фонд
ЛС – Локална самоуправа
ЈУ – Јавне установе
КЗМ – Канцеларија за младе
МФ – Министарство финансија
МК – Министарство културе
МП - Министарство просвјете
МСМ – Министарство спорта и младих
МРСС – Министарство рада и социјалног старања
МВП – Министарство вањских послова
МЗ – Мјесне заједнице
МЗД – Министарство здравља
НПАМ – Национални план акције за младе
НВО – Невладине организације
ОО – Омладинске организације
СТП – Студентски парламент
УПЦГ – Унија послодаваца Црне Горе
РБЦ – Регионални бизнис центар
ЗоМ – Закон о младима
333 ЦГ – Завод за запошљавање Црне Горе
ЂП – Ђачки парламент
Дневни центар – ЈУ „Дневни центар за дјецу и омладину са сметњама и тешкоћама у развоју Беране“
СзСКМНВО – Секретаријат за спорт, културу, омладину и сарадњу са НВО

САДРЖАЈ

1. УВОД.....	1
2. Приступ и разматрања	3
2.1. Законска регулатива	3
3. МЕТОДОЛОГИЈА РАДА	4
4. ВРИЈЕДНОСТИ И ПРИНЦИПИ	5
5. ОКВИР	5
5.1 Број становника	5
5.2 Етничка припадност	5
5.3. Демографска кретања.....	5
5.4 Ресурси – Анализа ресурса – кључни актери.....	6
5.4.1 Локална самоуправа	6
5.4.2 Социјалне институције у Беранама	6
5.4.3 Просвјета.....	6
5.4.4 Запошљавање (Завод за запошљавање Црне Горе – Биро рада у Беранама)	7
5.4.5 Здравство.....	7
5.4.6 Остале јавне установе које се баве младима.....	8
5.4.7 Спортске организације.....	9
5.6 Финансијски ресурси.....	9
5.6.1 Усвајање већег буџета за дјелатности младих.....	10
6. ИСТРАЖИВАЊЕ О ПОТРЕБАМА МЛАДИХ	10
6.1.1 Области које су обухваћене истраживањем и планом.....	10
7.1.2 Анализа испитаника средњих школа.....	11
7.1.3. Анализа анкете о потребама младих у Беранама	13
7. ВИЗИЈА	16
8. АКТИВНОСТИ КЗМ БЕРАНЕ	17
9. АКЦИОНИ ПЛАН	17
12. МОНИТОРИНГ СПРОВОЂЕЊА ЛАПМ-а БЕРАНЕ.....	24
ЛИТЕРАТУРА.....	25

1. УВОД

Локални акциони план за младе (у даљем тексту ЛАПМ) је извршни документ за спровођење, примјену циљева и реализацију активности који су садржани у њему за период од 2020-2021. године. Овај план омогућава комплетан преглед, структуру и разраду свих корака потребних за постизање циљева, почев од прве године спровођења. Сврха Акционог плана је да послужи као позадина за систематску контролу и праћење спровођења, као и за правовремену идентификацију потенцијала, препрека и побољшања положаја младих. Приступ младима као ресурсу подразумијева да се млади посматрају као представници праве будућности, као носиоци доминантних друштвених вриједности који се преносе с генерације на генерацију, али и као потенцијални извор иновација на локалном нивоу. Млади су дакле витално друштвено богатство због чега им је потребно обезбиједити оптималне друштвене развојне услове. Младе ћемо посматрати као будућу друштвену снагу и као важан друштвени ресурс садашњости.

1.1 Радна група за израду ЛАПМ-а за младе

На иницијативу Секретаријата за спорт, културу, омладину и сарадњу са НВО, предсједник Општине Беране 17.10.2019. / 01-031-3226 донио је Решење о формирању радне групе која ће радити на изради Локалног акционог плана за младе.

Решење о формирању радне групе која ће радити на изради Локалног акционог плана за младе:

На основу члана 58 Закона о Локалној самоуправи (Службени лист ЦГ број: 2/18 и 34/19“), и члана 84 и 85 Статута Општине Беране („Сл-лист ЦГ“ –општински прописи број 42/18), Предсједик општине доноси

РЕШЕЊЕ

О ФОРМИРАЊУ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА МЛАДЕ ЗА ПЕРИОД 2020-2021. ГОДИНЕ

Формира се радна група у саставу:

1. Јелена Божовић предсједница
2. Јована Бубања чланица
3. Маријета Мојашевић чланица
4. Андрија Турчиновић члан
5. Милош Божовић члан

I Задатак радне групе је израда Акционог плана као стратешког документа који треба да дефинише програме и активности прилагођен младима и правац развоја омладинске политике у Општини Беране

II Радна група ће до краја новембра израдити Нацрт Локалног акционог плана за младе за период 2020-2021, спровести Јавну расправу и припремити предлог који ће упутити Скупштини Општине на даљи поступак.

III Рјешење ступа на снагу даном доношења

Број: 01-031-3226

Беране, 17.10.2019.

ПРЕДСЈЕДНИК
ДРАГОСЛАВ ШЋЕКИЋ

2. Приступ и разматрања

Нова Стратегија за младе 2017 – 2021. тежи да рефлектује међународне стандарде кад је у питању омладинска политика. Стратегија представља покушај одговора на актуелне потребе младих у Црној Гори. Креирана је кроз партиципативни процес у виду консултација и усмјерена на планирање кључних циљних исхода, као и на дефинисање и јачање институционалног оквира који ће те кључне исходе и остварити. Стратегијом за младе 2017-2021 дефинисано је шест кључних приоритета, и то:

- 1. Млади остварују економску и социјалну сигурност кроз олакшан приступ тржишту рада и стицање запослења;**
- 2. Млади имају приступ квалитетном образовању;**
- 3. Млади су активни грађани, мотивисани, проактивни, учествују у процесима доношења одлука, у развоју заједнице, у креирању политика и њиховом спровођењу;**
- 4. Млади су доброг здравља, безбиједни, на располагању им је адекватан систем подршке за прелазак у одрасло доба и самореализацију;**
- 5. Млади имају приступ квалитетним културним садржајима као креатори и конзументи;**
- 6. Успостављен је нормативно-правни оквир за спровођење омладинске политике.**

Визија Стратегије за младе јесте Црна Гора као земља у којој су млади самостални, укључени у доношење одлука, спровођење јавних политика и имају могућност за рад и финансијску независност. Млади су потенцијал за препознавање и изналагање решења за новонастале изазове, имајући у виду знања и вјештине које посједују. Свјесни значаја своје улоге у друштву, млади су активни чиниоци друштва који слободно износе своје ставове.

2.1. Законска регулатива

Закон о младима дефинише начин утврђивања и спровођења омладинске политике, као и мјере и активности које се предузимају у циљу унапређивања друштвеног положаја младих и стварања услова за остваривање потреба младих у свим областима од интереса за младе, како на државном, тако и на локалном нивоу. Поред тога, Закон третира механизме учешћа младих у друштвеном животу и одлучивању, сарадњу са омладинским организацијама, омладински рад, као и информисање младих. Закон дефинише начине успостављања и функционисања националног Савјета за младе, локалних савјета за младе, као и омладинских сервиса који спроводе омладинске активности.

Према Закону о младима (члан 13) правци развоја и унапређења омладинске политике утврђују се Стратегијом за младе. Стратегију доноси Влада, на предлог Министарства. На локалном нивоу утврђивање и спровођење омладинске политике уређено је

локалним акционим планом за младе (члан 14 ЗоМ). Овим документом се утврђују циљеви, мјере и активности који се односе на омладинску политику на нивоу локалне самоуправе, у циљу остварења интереса и потреба младих. Локални акциони план за младе доноси надлежни орган локалне самоуправе, у складу са Стратегијом за младе. У случају Општине Беране, орган надлежан за креирање Локалног акционог плана за младе (2020-2021) је Секретаријат за спорт, културу, младе и сарадњу са НВО.

У стратешком документу „Стратешки план развоја општине Беране“ за период од 2019-2023. године истиче се у СВОТ анализи, на стр. 61 код „СЛАБОСТИ“ да су „Мале шансе за запошљавање младих“ што је ЈАПМ-ом општине Беране узето у анализу. У истом документу у „ПРИЈЕТЊАМА“ закључује се да су изразито велике миграције. Пошто се у поменутом документу не анализира узрок и повод незапослености и емиграција радна група која је радила на ЈАПМ-у Беране, је закључила да је Подгорица економски и образовни центар Црне Горе, и да се тзв. економско-образовна миграција, младих у Беранама наставља. Та ситуација повлачи за собом низ последица, а једна је и мањак инфраструктуре за квалитетан живот и адекватно запошљавање младих. Беране се суочава с интерним и екстерним миграцијама које се руководе економском несигурношћу и нестабилношћу. Што се тиче унутрашњих миграција, општина Беране такође има негативне миграционе билансе. Погоршање у области људског капитала у вези је с одливом младих образованих грађана.

У истом документу наводи се код пројектних циљева „Успостављање јединственог система подршке бизнису“ пројектују се два стратешка циља на стр. 114 и 118: „Подстицање предузетничких активности младих“ и активност – „Да ће локална самоуправа Беране буџетом одредити субвенције послодавцима за запошљавање младих у реалном сектору“.

Након истраживања и анализа националних и локалних докумената, анкета, истраживања исл. радна група која је радила на ЈАПМ-у Беране одабрала је више врста наведених специфичних проблема које би требало што прије ријешити или сузбити и побољшати. Локални акциони план за младе општине Беране нам даје избор могућих рјешења за период од двије године.

3. МЕТОДОЛОГИЈА РАДА

Методологија коју смо користили темељи се на заједничким акцијама радне групе и заједничком учешћу у планирању, истраживању, разради ЈАПМ-а за младе у општини Беране, у временском периоду од двије (2) године. Процесом израде акционог плана руководила је Радна група за његову израду. Методологија израде обухватала је следеће методе:

- Стварање предуслова за реализацију процеса израде акционог плана
- Прикупљање релевантних података за израду Акционог плана (4 – фазе)
- Стратешко и акционо планирање
- Процес јавне расправе
- Усвајање стратешког документа од стране Скупштине општине

4. ВРИЈЕДНОСТИ И ПРИНЦИПИ

Локални акциони план за младе општине Беране у току своје разраде у креирању мјера и циљева за побољшање статуса младих, користи начела на којима је заснована Национална стратегија за младе Црне Горе. Начела су једнакост, волонтеризам, солидарност, добровољност, партнерство, способност и научна сазнања. Локални акциони план за младе општине Беране произилази из вриједности система чији су основ Устав Црне Горе као највиши општи правни акт у систему општих правних аката једне државе, Универзална декларација о људским правима, Конвенција УН о правима дјетета са Протоколима, Конвенција Савјета Европе о људским правима и основним слободама и Међународни пакет о грађанским и политичким правима.

5. ОКВИР

5.1 Број становника

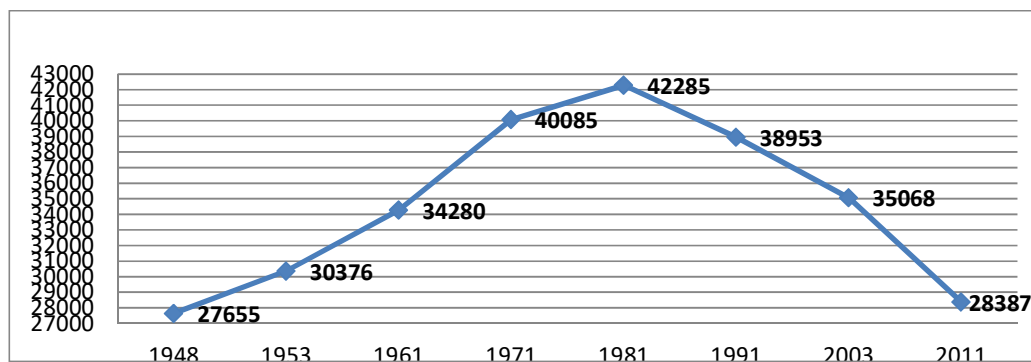
Према резултатима пописа становништва Црне Горе (2011), општина Беране броји 28.387 становника. (ажурирани подаци након одвајања општине Петњица).

5.2 Етничка припадност

Према попису из 2011. етничка припадност становништва у Беранама је сљедећа: 50,82 Срби, 30,74% Црногорци, 5,18 % Бошњаци, 4,40% Муслимани и 8,86% остали.

5.3. Демографска кретања

У периоду од 1948. до 1981. године уочава се тенденција раста броја становника, док је за период од 1981.године присутан пад броја становника (Сл.1).

Подаци за 2011. годину су након одржаног референдума за одвајање Петњице

Слика 1: Становништво према пописима

5.4 Ресурси – Анализа ресурса – кључни актери

5.4.1 Локална самоуправа

- 1) иницира и учествује у изради локалне омладинске политике у области образовања, спорта, коришћења слободног времена, повећања запослености, информисања, активног учешћа – волонтеризма, објезбјеђивању једнаких шанси, здравства, културе, равноправности полова, спрјечавању насиља и криминалитета, приступа правима, одрживог развоја и животне средине и другим областима од значаја за младе;
- 2) учествује у изради посебних локалних акционих планова, програма и политика у сагласности са Националном стратегијом за младе и прати њихово остваривање;
- 3) даје мишљење о питањима од значаја за младе и о њима обавјештава органе општине;
- 4) даје мишљење на нацрте прописа и одлука које доноси Скупштина општине Беране у областима значајним за младе;
- 5) усваја годишње и периодичне извештаје о остваривању локалне омладинске политике и локалних акционих планова и програма за младе и подноси их предсједнику Општине;
- 6) иницира припрему пројеката или учешће Општине у програмима и пројектима за младе у циљу унапређења положаја младих и објезбјеђења остваривања њихових права која су у њеној надлежности;
- 7) подстиче сарадњу између Општине и омладинских организација и удружења и даје подршку реализацији њихових активности;
- 8) даје мишљење о предлозима пројеката од значаја за младе који се дјелимично или потпуно финансирају из буџета општине, прати њихове резултате и даје своје мишљење надлежном органу Општине.

5.4.2 Социјалне институције у Беранама

- ЈУ „Дневни центар за дјецу и омладину са сметњама и тешкоћама у развоју Беране“
- Центар за социјални рад за општине Беране, Андријевица и Петњица

5.4.3 Просвјета

- ЈУ Средња медицинска школа „Др Бранко Зоговић“
- ЈУ Гимназија „Панто Малишић“
- ЈУ Средња стручна школа
- ЈУ ССШ „Вукадин Вукадиновић“
- Висока медицинска школа
- ЈУ Дом ученика и студената Беране

5.4.4 Запошљавање (Завод за запошљавање Црне Горе – Биро рада у Беранама)

Структура незапослених лица (од 15 до 30 година старости)

ПЈ Беране, 05.11.2019. године

Степен стручне спреме	Укупно	Пол	
		М	Ж
I	101	44	57
III	81	39	42
IV	281	140	141
V	1	1	0
VI	3	2	1
VII	201	91	110
Укупно:	668	317	351

Завод за запошљавање ЦГ реализује мјере активне политике запошљавања које имају за циљ повећање запошљивости незапослених лица а посебно младих.

У току 2019. године у Програм Стручно оспособљавање високошколаца са евиденције Бироа рада Беране укључено је 167 лица са завршеним VII степеном стручне спреме.

Са изабраним извођачима програма оспособљавања одраслих, у 2019. години, организоване су обуке за занимања рачуновођа, администратор, пословни секретар, рецепционер, туристички водич, израђивач накита, асистент у настави, кувар, курсеви рада на рачунару, енглеског и њемачког језика. У наредној години очекује се реализација истих или сличних програма, у складу са исказаном заинтересованошћу незапослених лица.

У току је реализација пројеката „Оспособљавање за самосталан рад“ и „Оспособљавање за рад код послодавца“ у којима је укључено 70 лица са евиденције Бироа рада Беране а већином су млади до 30 година.

5.4.5 Здравство

Дом здравља „Др Ника Лабовић“Беране

Здравствене услуге које се пружају лицима од 15 до 30 година:

Савјетовалиште за младе

„То је посебно мјесто у здравственом систему гдје млади од 15 до 30 година могу добити одговоре на питања, ријешити недоумице и проблеме који су својствени за ово доба. У савјетовалиште се може доћи и када не постоји неки посебан проблем, већ неко жели научити нешто више о себи и здрављу уопште“. Савјетовалиште се налази у Дому

здравља Беране, у оквиру Центра за превенцију и ради радним данима од седам до 15 часова. Особље које је задужено за комуникацију са свим заинтересованим младим људима су: медицинска сестра, изабрани доктори за дјецу, специјалиста хигијене, а према потреби и гинеколог, психијатар, психолог, епидемиолог, социјални радник. Уколико неко жели да користи неку од активности Савјетовалишта то може учинити потпуно бесплатно, без упута и књижице, а све је анонимно. „Основни принципи рада савјетовалишта су: повјерљивост, анонимност, доступност, равноправност, поштовање и уважавање, активно учествовање, безбједно и подржавајуће окружење“. У савјетовалишту млади могу разговарати о бројним темама као што су проблеми адолесцентног периода, здравим стиловима живота, значају физичке активности, правилној и неправилној исхрани и болестима неправилне исхране (гојазност, анорексија менталис), превенцији и лијечењу ризичних облика понашања (алкохолизам, наркоманија, никотизам, коцкање, злоупотреба друштвених мрежа), репродуктивном здрављу и сексуалном васпитању (љубав и односи између полова, вјештина комуникације у области сексуалности, трудноћа, планирање породице), превенцији и лијечењу полно преносивих болести, заштити од нежељене трудноће, проблемима вршњачког насиља, насиља у породици, занемаривања и злостављања.

У савјетовалишту се спроводе следеће активности: програм одвикавања од цигарета; радионице у циљу упознавања ученика основних и средњих школа о негативном утицају дувана по здравље; обиласци предшколске установе, основних и средњих школа на подручју општина Беране и Петњица и предавања и радионице о здравим стиловима живота, правилној и неправилној исхрани, вакцинацији, личној хигијени, болестима прљавих руку, ризичном понашању (коцкање, цигарете...), здрављу адолесцената; радионице о породичном насиљу и здравом родитељству.

5.4.6 Остале јавне установе које се баве младима

Назив установе	Директор	Е mail	Адреса
Центар за културу	Слободанка Ивановић	czkba@t-com.me	Беранско-андријевачког батаљона 11
Народна библиотека „Др Радован Лалић“	Слободанка Ивановић	czkba@t-com.me	Беранско-андријевачког батаљона 11
Туристичка организација	Иван Радевић	toberane@t-com.me	Ул. Мојсија Зечевића бр.8
Спортски центар	Дарко Бубања	scberane@t-com.me	Улица Ђачка, бб.
Радио Беране	Туфик Софтић	icberane@t-com.me	Ул. Мојсија Зечевића бр.8
Регионални бизнис центар	Небојша Бабовић	info@rbcbberane.me	Рудеш бб
Дневни центар за дјецу и омладину са сметњама и тешкоћама у развоју	Мићо Браковчевић	dnevnicentarberane@t-com.me	Улица Драгише радевића бр.4
Гимназија „Панто Малишић“	Сретен Луговац	gimpm@t-com.me	Улица светог Саве бр. 25
ЈУ ССШ „Вукадин Вукадиновић“	Вујица Поповић	skola@svv-ba.edu.me	Ново Насеље бб,
ЈУ „Средња стручна школа“	Насер Гарговић	skola@sss-ba.edu.me	Ул. Светог Саве, бр.25

ЈУ средња медицинска школа „Др Бранко Зоговић“	Жарко Раичевић	medicinskaba@t-com.me	Ул.Светог Саве 25
Висока медицинска школа	Проф. др Саша Раичевић	vmsberane@t-com.me	Улица Миљана Томичића бб
Секретаријат за инвестиције и пројекте	Свето Митровић	ic@berane.co.me	IV црногорске бригаде, бр 1
Секретаријат за општу управу и друштвене дјелатности	Данка Марковић	opstauravaberane@t-com.me	IV црногорске бригаде, бр 1
Секретаријат за пољопривреду, туризам и водопривреду	Божо Премовић	poljoprivreda@berane.co.me	Полимска
Дом здравља	Зухра Хадровић	domzdravljaberane@t-com.me	Улица Миљана Томичића бб
МУП Беране, Центар безбједности	Начелник: Миодраг Божовић	pjberane.rukovodilac@policija.me	Ул 29.новембар
Центар за социјални рад	Ранко Раичевић	Cen.soc.rad@t-com.me , berane@cZR.me	Ул.29. новембар, бр 1
Црвени крст	Славко Јолић	ckberane@t-com.me	Ул. Светог Саве
Завод за запошљавање, ПЈ Беране	Наташа Влаховић Мијовић	natasa.mijovic@zzzcg.me	Ул.29. новембар 54
Дом ученика и студената	Онур Бабаић	vmsberane@t-com.me	Ул.Миљана Томичића бб
Канцеларија за превенцију наркоманије	Данијела Марковић	opstaurava@berane.co.me	IV црногорске бригаде, бр 1

5.4.7 Спортске организације

У Беранама је регистровано четрдесет (40) спортских клубова

Извор: Министарство спорта Црне Горе и Секретаријат за спорт, културу, медије и НВО општине Беране

5.6 Финансијски ресурси

- Финансирање из општинског буџета за младе

Врста трошка		2017	2018	2019	2020
Финансирање активности канцеларије за младе		3.500	3.500	4.500	10.000
Стипендирање и кредитирање младих	Планирано	25.000	25.000	30.000	35.000
	Реализовано	25.000	27.500	32.450	/

- Финансирање из општинског буџета за спорт

ПЕРИОД	НАМИЈЕЋЕНА СРЕДСТВА ИЗ БУЏЕТА
2017	161.880
2018	160.000
2019	155.000
2020	247.000

Предлог - Стратегија за развој спорта у Беранама 2020-2021. године

ОСНОВНА ПОЉА ФИНАНСИРАЊА СПОРТА У БЕРАНАМА						
1	2	3	4	5	6	7
Спортски клубови	Школски спорт	Спортски објекти	Врхунски спортиста	Учешће на играма	Спорт и туризам	Спорт за све Рекреација
40%	4,5%	26%	1,5%	21%	5%	2%

5.6.1 Усвајање већег буџета за дјелатности младих

Радна група за израду ЛАПМ-а Беране предлаже буџет за 2020 и 2021. годину: **Усвојити више средстава из општинског буџета за активности младих, тачније да се определијели 0,1% укупног буџета општине Беране.**

6. ИСТРАЖИВАЊЕ О ПОТРЕБАМА МЛАДИХ

Радна група за израду ЛАПМ у Беранама за период од 2020. до 2021. године је припремила упитнике за младе. Након пристизања попуњених упитника, Радна група је извршила анализу добијених одговора и донијела закључке. У прилогу ЛАПМ постављена је на увид анализа која јасно показује садашње стање. Уз помоћ ове анализе података дошли смо до одговора које су те области које младе у општини највише занимају. Радна група је закључила да постоје и системски проблеми, који нису у надлежности општине Беране.

6.1.1 Области које су обухваћене истраживањем и планом

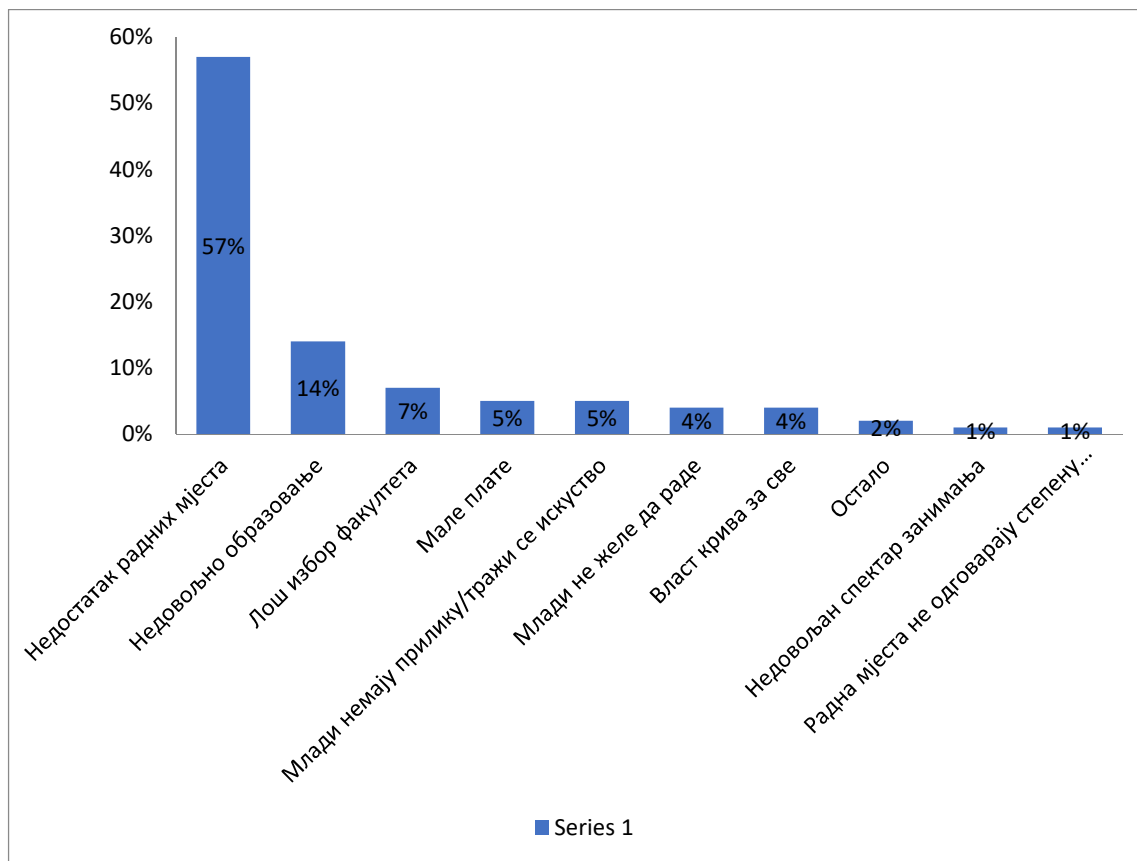
- Здравље младих, област која је несумњиво највиша вриједност сваког друштва
- Образовање
- Незапосленост младих, што је главни проблем младих
- Омладинска политика
- Култура
- Спорт
- Волонтеризам
- Слободно вријеме

- И остале области гдје постоји негативан став у том смислу да оне јесу њихова потреба, али недовољно јасно истакнута.

7.1.2 Анализа испитаника средњих школа

Анкета о потребама младих рађена је у средњим школама (3) у Беранама. Анкету је испунило 120 ученика узраста 15-18 година од чега 37% женског и 63% мушког пола. Од укупног броја испитаника, 119 је незапослених и 1 запослен. Од поменутог узорка 16% испитаника су били задовољни понудом радних мјеста у Беранама, 16% је било незадовољних, а оних који сматрају да нема довољно радних мјеста било је 68% од укупног броја ученица/ка.

Разлози незапослености младих у Беранама

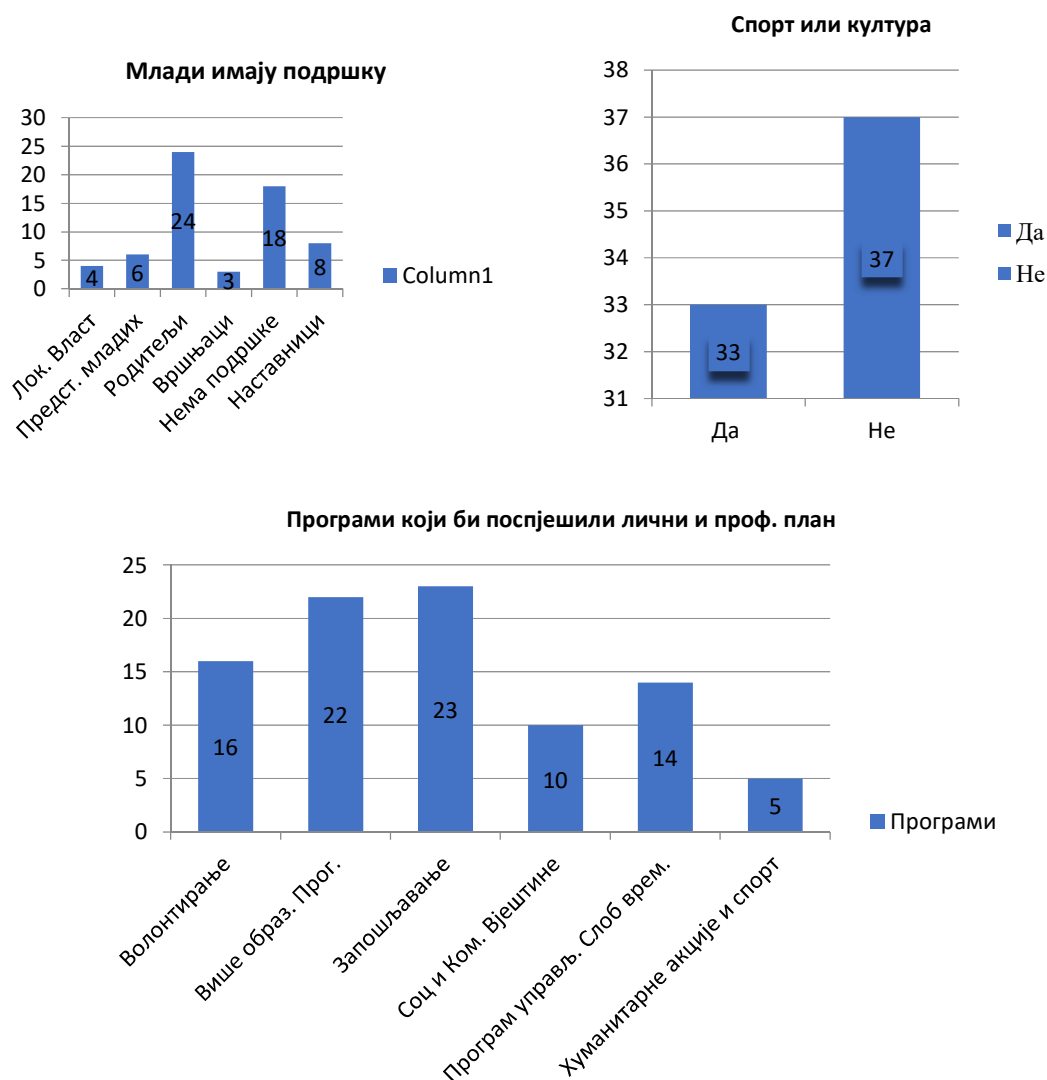

Као главне разлоге разлоге незапослености младих у Беранама, испитаници су углавном навели недовољно радних мјеста, лош избор факултета, недовољно образовање, непостојање предузећа у којима би се млади запошљавали, као и да је власт крива за незапосленост, односно непотизам што указује и графикон изнад.

На питања: Колико су према вашем мишљењу млади задовољни животом у Беранама и како према вашем мишљењу данас живе млади у Беранама јако незадовољних било је 10% средњошколца/це, незадовољних 40% одговор, задовољних 50%, у потпуности

задовољан/на животом у Беранама није ни једна средњошколка/ац. Да је у Беранама занимљиво и лијепо имамо 4%, досадно 36%, скромно 51%, неизвјесно 9%, да живе у благостању 2% средњошколка/ац и да не знају како се данас живи у Беранама одговорило је њих 18% ученица/ка средњих школа. На основу одговора из анкете, закључујемо да су млади незадовољни животом у Беранама, да углавном осјећају досаду те да живе скромно. Више од половине испитаника сматра да су за сами млади и власт (државна и локална) одговорни за решавање проблема младих у друштву и заједници. Радна група је закључила 56,5% испитаника мисли да млади својим дјеловањем могу утицати и допринијети развоју нашег града.

Велики постотак испитаника 93% се усагласио да је важно да млади буду укључени у живот града кроз културне, друштвене, политичке и економске активности, али да млади често не долазе до изражаја или да губе интересовање због политизације оваквих активности. У вези са тим 48% испитаника сматра да млади немају подршку од спољних фактора и да та подршка у 31% случајева долази од родитеља.

Више од 50% испитаница/ка је неактивно и не бави се спортом или не учествује у културним активностима града. На питање шта је то што младима треба, скоро 26% испитаника је одговорило да треба више могућности за запошљавање, 24% више образовних програма по школама, 18% да би волонтирало, а мали проценат њих је одговорио да младима треба више моћности за социјално комуникационе вјештине и укључивање у хуманитарне акције и спорт. Осим наведеног, испитаници су навели да би програми запошљавања уз олакшице за младе умногоме помогли и утицали на то да се младима у Беранама обезбиједи угодан живот. Програми у виду неформалног образовања, као и већи избор образовних програма у школама помогли би да се млади развијају како на личном, тако и на професионалном плану.

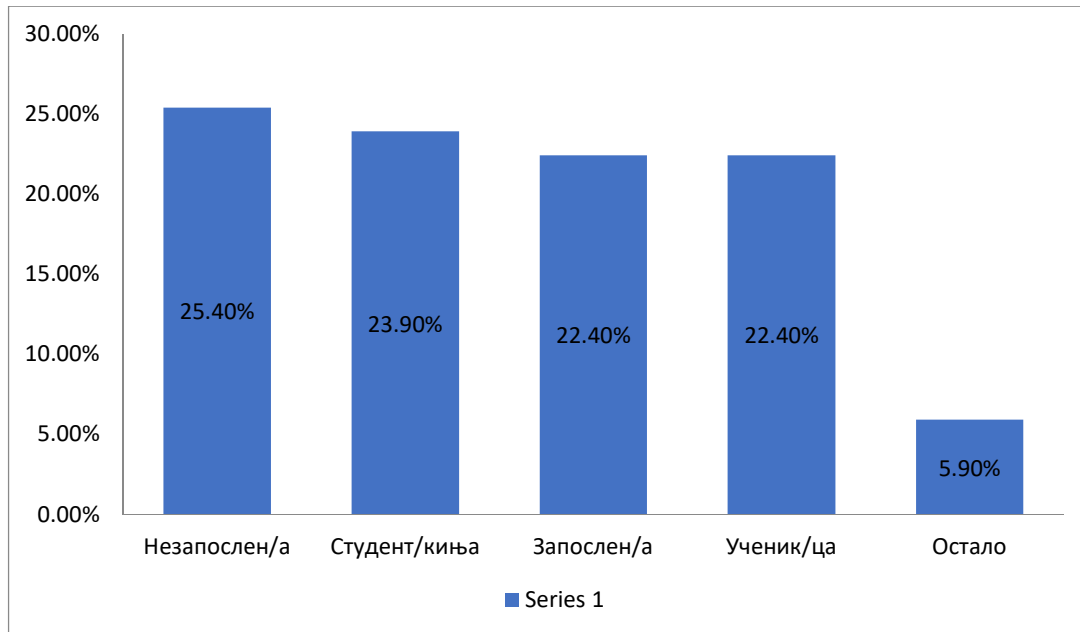
Испитаници су, на питање које активности недостају младима у Беранама одговорили да највише недостају културне активности у виду активног биоскопа и позоришта, књижевних вечери, али и осталог садржаја прилагођеног интрересовањима младих. Осим културних, младима фали и прилика за волонтеризам односно више волонтерских активности.

Више од 78,2% испитаница/ка не зна да у Беранама постоји Канцеларија за младе и да би се њих 60% радо укључили у израду ЛАПМ-а Беране.

7.1.3. Анализа анкете о потребама младих у Беранама

Анкета о потребама младих у Беранама рађена је и у онлајн формату. Анкету је испунило 67 младих узраста 16-30 година од чега 35,8% женског и 64,2% мушког пола. Од укупног броја испитаника, 17 је незапослених, 16 запослених, 32 су студенти или ученици, а 2 испитаника је утврђена радна неспособност због инвалидитета. Од поменутог узорка **50,7%** испитаника су високошколци. Скоро три четвртине од укупног броја испитаника (73,1% - 49 испитаника) живи код родитеља, а само 9, односно 13,4% је одговорило да живи у властитом стану.

Радни ангажман испитаника

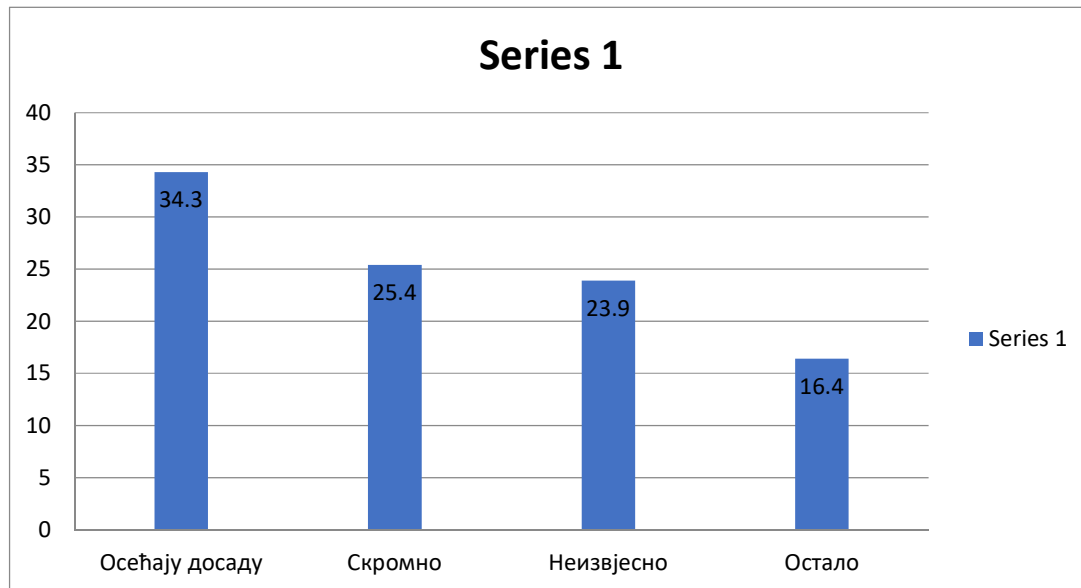

На питање да ли су задовољни понудом радних мјеста у Беранама, **82,1%, (55 испитаника) сматра да нема довољно радних мјеста**, 9 одговора је било да понуда не одговара њиховом степену образовања, а само су 3 испитаника била задовољна понудом.

Главне разлоге незапослености младих у Беранама, испитаници су углавном навели **недовољно радних мјеста, непостојање предузећа у којима би се млади запошљавали, као и партијско запошљавање, односно непотизам.**

На основу одговора из анкете, закључујемо да су млади незадовољни животом у Беранама, да углавном осјећају досаду те да живе скромно. Међутим, охрабрује податак да чак **80,6% испитаника мисли да млади својим дјеловањем могу утицати и допринијети развоју нашег града.** Ипак, 76,1% испитаника сматра да је управо власт (државна и локална) одговорна за решавање проблема младих у друштву и заједници.

Како млади осећају живот у Беранама

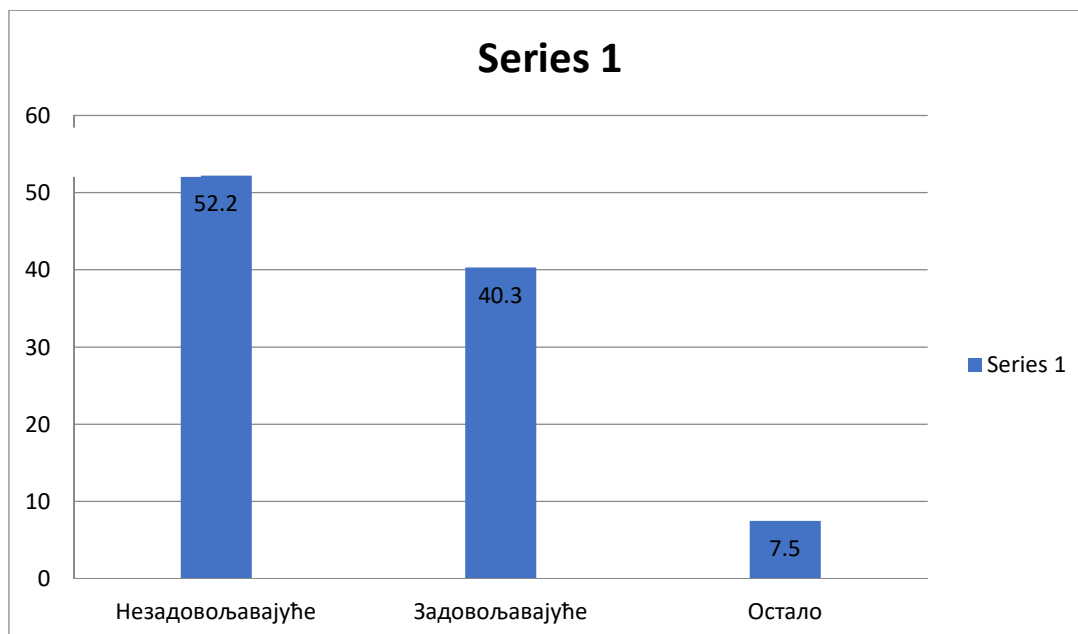

Сви испитаници су се усагласили да је важно да млади буду укључени у живот града кроз културне, друштвене, политичке и економске активности, али да млади често не долазе до изражаја или да губе интересовање због политизације оваквих активности. У вези са тим, више од пола (58,2%) испитаника сматра да млади немају адекватну подршку.

На питање шта је то што младима треба, скоро двије трећине испитаника је одговорило да **треба више могућности за запошљавање**, а мали проценат њих је одговорио да младима треба више моћности за образовање и укључивање. Осим наведеног, испитаници су навели да би **програми запошљавања уз олакшице за младе** умногоме помогли и утицали на то да се младима у Беранама обезбиједи угодан живот. Програми у виду неформалног образовања, као и већи избор образовних програма у школама, високе образовне установе помогли би да се млади развијају како на личном, тако и на професионалном плану.

Испитаници су, на питање које активности недостају младима у Беранама одговорили да **највише недостају културне активности у виду активног биоскопа и позоришта, књижевних вечери**, али и осталог садржаја прилагођеног интересовањима младих. Осим културних, младима фали и прилика за волонтеризам односно више волонтерских активности.

Колико су малди задовољни животом у Беранама

Скоро двије трећине испитаника размишља о томе да једног дана живи негдје друго. Највише разлога за одлазак младих је економске природе (лоша понуда радних мјеста, незапосленост, неразвијеност града, лоша економска ситуација), јер млади трагају за бољим животом и бољим приликама за усавршавање, напредовање и зараду.

Међутим, више од 75% испитаника је исказало да би радо узело учешћа у јавним трибинама у циљу побољшања положаја младих, а онда и у изради Локалног плана акција за младе.

На основу анкете, дошли смо до закључака да младима треба да се омогући да се укључе, да изнесу своје ставове, да учествују у процесу одлучивања, али и да им се обезбиди могућност да искажу своју креативност и своје вјештине.

7. ВИЗИЈА

Визија је јасна слика будућности наше Општине, која се може остварити успјешном реализацијом локалног акционог плана за младе. У дефинисању визије морамо ограничити временски рок трајања, (2020-2021) као и одредити приоритетне активности како би допринијели остваривању циљева визије. Визија општине Беране је следећа:

Беране до 2021. године видимо као пожељније мјесто за живот младих, који ће то препознати и остати да живе у свом родном граду и тиме преокренути јаке трендове емиграције.

Да би се негативан тренд зауставио учинићемо наше друштво бољим, информисанијим, свјеснијим о проблемима око нас. Понудићемо рјешења, да створимо услове за здрав начин живота у безбједном окружењу, афирмисаћемо радне и професионалне

капацитете младих за равноправно учешће у јавном, политичком и културном животу. Учинићемо да млади у општини Беране изграде повјерење у локалну заједницу која ће им пружати оптималне шансе за подизање квалитета живота, за непрекидан развој и усавршавање.

8. АКТИВНОСТИ КЗМ БЕРАНЕ

Канцеларија за младе Општине Беране од фебруара 2016.године извршава обавезе које су јој дате у надлежност Законом о младима и Стратегијом за младе Црне Горе. Док Локални акциони план за младе не буде на снази, КЗМ је користила „Акциони план“ за реализацију Стратегије за младе за 2018.годину и водила се активностима које су предвиђене другим правним прописима. До сада су одрађене следеће активности:

- Савјетодавни рад са младима који се односи на питања од значаја за њихово формално и неформално образовање;
- Оснаживање младих да се што више укључе у процес доношења одлука које су од значаја за њих;
- Сарадња са образовним установама на локалном нивоу поводом обраде тема од интереса за младе;
- Промоција и афирмација програма размјене младих;
- Рад на уклањању предрасуда према рањивим групама (особе са инвалидитетом и Роми);
- Радионице на тему превенције злоупотребе дрога кроз друштвену игру која је креирана у ту сврху;
- Радионице на тему превенције ХИВ/АИДС;
- Радионице на тему превенције радикализације и насилног екстремизма младих;
- Радионице на разне теме и питања која се тичу младих и који ће на њихову иницијативу бити покренуте;
- Реализован пројекат „Активизам младих“ који кроз десет радионица има за циљ да упозна младе са појмом активизма и областима које им се нуде на локалном нивоу;
- Обиљежавања Међународног дана младих у сарадњи са другим актерима омладинске политике;
- Рад са основношколском дјецом припадницима РЕ популације-превенција злоупотребе дрога;

9. АКЦИОНИ ПЛАН

ПРОЈЕКЦИЈА АКТИВНОСТИ ЗА ПЕРИОД ОД 2020-2021 – АКЦИОНИ ПЛАН

Кључни исход А - Млади остварују економску и социјалну сигурност кроз олакшан приступ тржишту рада и стицање запослења;

ПРИОРИТЕТИ	АКТИВНОСТИ	Временск и оквир	Очекивани резултати	Индикатори	Носилац акт.
Подстицање запошљавања	- Организовање едукативних	2020-2021	Успостављен организациони	10 едукативних	КЗМ Беране ЗЗЦГ

младих	радионица у циљу промоција омладинског предузетништва; - Организовање најмање двије едукације годишње за стицање вјештина неопходних за лакше запошљавање и израду пројеката проф. вјештине		сервис за лакше запошљавање младих	радионица најмање 10 едукација 200 младих који посјећују едукације и извјештаји о њиховом запошљавању	РБЦ Секрет. за фин. општине Беране Секретаријат за инвестиције и пројекте
Информисање младих о активним мјерама запошљавања	- Промовисање мјера за запошљавање	2020-2021	Младима промовисане мјере за запошљавање	Најмање 100 младих упознато са мјерама запошљавања	Општина Беране, Регионални бизнис центар, Завод за запошљавање.
Повећање нивоа информисаности младих о сезонском запошљавању	- Организовање радионица на тему сезонског запошљавања	2020-2021	Повећана информисаност младих о сезонском запошљавању за 20% од укупне популације у Беранама	Најмање 200 младих упознато са сезонским запошљавањем 20 радионица	Општина Беране, Завод за запошљавање, Канцеларија за младе

Кључни исход Б - Млади имају приступ квалитетном образовању;

ПРИОРИТЕТИ	АКТИВНОСТИ	Временск и оквир	Очекивани резултати	Индикатори	Носилац акт.
Награђивање младих (ђаци, студенти, талентоване младе и креативне особе)	- Промоција младих кроз донације јавног и приватног сектора - Оснивање фонда за младе таленте - Измјена и допуна одлуке о стипендирању студената	2020-2021	Креиран одржив модел за награђивање младих Формиран фонд за младе таленте	10 награђених ђака, талената, студената... Донешена нова одлука о стип. студената	КЗМ Секретаријат за општу управу и друшт. дјелатност Центар за културу и Туристичка орг. Донатори СзСКМНВО

Кључни исход Ц - Млади су активни грађани, мотивисани, проактивни, учествују у процесима доношења одлука, у развоју заједнице, у креирању политика и њиховом спровођењу;

ПРИОРИТЕТИ	АКТИВНОСТИ	Временск и оквир	Очекивани резултати	Индикатори	Носилац акт.
Побољшање кадровских, просторних и техничких капацитета	- Израда базе података о омладинским организацијама, потенцијалним партнерима и донаторима - усвајање одлука о раду и простору КЗМ	2020-2021	Створени предуслови за ефикаснији рад КЗМ Беране	- Израђена база података о омладинским организацијама и потенцијалним партнерима Најмање 4 реализоване активности из области младих 100 младих укључених у активности и процесе доношења одлука	КЗМ Беране СзСКМНВО
Подстицај учешћа организације младих и организација који се баве младима	- Промоција рада КЗМ - Реализација пројекта са локалним омладинским организацијама	2020-2021	Већа обученост и заинтересованост омлад. организација за рад са младима	Промовисан рад КЗМ 3 пројекта реализована са локалним организацијама 5 пројеката реализовано у партнерству са другим КЗМ 100 младих учествовало у припремама и реализацији пројеката	КЗМ Беране и омлад. организ. СзСКМНВО
Континуирана информисаност младих	- Израда новина, флајера, брошура, информатора, промоција на друштвеним мрежама, - реализација радио емисија најмање једном у	2020-2021	Успостављен и одржив, ефикасан сервис за информисање младих	1 новине израђене и промовисане, 200 флајера дизајнирано одштампано и дистрибуирано 200 брошура	КЗМ Беране и омладинске организације Радио Беране РБЦ и

	току седмице..			дизајнирано одштампано и дистрибуирано 100 информатора дизајнирано одштампано и дистрибуирано Најмање 3 промоције на друштвеним мрежама минимум 30 реализованих радио емисија реализовано 2 пројеката од стране КЗМ и организација младих	Средње Школе Дневни Центар
Размјена искустава са канцеларијама за младе у региону и ЕУ и сарадња са прекограничним организацијама из сличних области	Активности и партнерство са међународним организацијама, фондовима за младе;	2020-2021	Успостављен механизам сарадње са донаторима и партнерима	10 реализованих заједничких активности; 5 успостављ. партнерстава	КЗМ Беране РБЦ Секретаријат за инвестиције 2и пројекте
Подстицање младих за развој волонтеризма	- Организовање едукација и промоција волонтеризма	2020-2021	Унапријеђен активизам младих и њихово укључивање у волонтерски рад	20 волонтера и реализованих активности	КЗМ Беране и омладинске организације
Креативно и активно провођење слободног времена	- Организовање кампања у образовним институцијама о активном слободном времену - Организовање добровољног рада (помоћ угроженим)	2020-2021	Створени услови и дефинисане активности за активно и креативно провођење слободног времена	5 реализованих активности на кампањи у образовним институцијама о активном слободном времену; 10 одрађених добровољних радова 1 Попис акција	КЗМ Беране Секретаријат за спорт, културу, омладину и сарадњу са НВО
Смањење дискриминације младих по свим основама	- Успостављање рада групе за помоћ и подршку породицама у	2020-2021	Успостављен систем подршке младих из осјетљивих	10 одржаних едукација; 30 младих	КЗМ Беране СзСКМНВО Центар за социјални

	<p>кризним ситуацијама;</p> <p>- Израда предлога (одлука, аката) за подршку угроженим категорија младих</p> <p>- Реализација едукативних радионица из области инвалидитета</p>		група	<p>који су прошли едукације о кризним ситуацијама</p> <p>Израђен 1 предлог (одлука, акат) за подршку угроженим категорија младих</p> <p>10 Реализованих едукативних радионица из области инвалидитета</p> <p>100 младих који су прошли едукације</p>	рад
--	--	--	-------	--	-----

Кључни исход Д - Млади су доброг здравља, безбиједни, на располагању им је адекватан систем подршке за прелазак у одрасло доба и самореализацију;

ПРИОРИТЕТИ	АКТИВНОСТИ	Временск и оквир	Очекивани резултати	Индикатори	Носилац акт.
Унапређење здравља код младих	<p>- Организовање најмање три едукације годишње у циљу превенције болести зависности;</p> <p>- Организовање најмање три едукације годишње у циљу развоја превенције репродуктивног здравља и полно преносивих</p>	2020-2021	<p>Успостављен ванинституцион алан механизам за превенцију здравља младих</p> <p>Успостављен ванинституцион алан механизам за превенцију репродуктивног здравља младих</p>	<p>10 одржаних едукација;</p> <p>10 одржаних едукација ; за превенцију болести зависности</p> <p>10 одржаних едукација из области репродуктивног здравља и</p>	КЗМ Беране Дом здравља Средња Медицинска школа

	болести			полно преносивих болести 200 младих који су прошли едукације	
Побољшање доступност здравственог система младих	2.3.3 Промоција савјетовалишта за младе у Дому здравља 2.3.4. Радионице за младе о постојању савјетовалишта за младе, о утицају дувана на здравље, психоактивних супстанци, правилној исхрани, хигијени, ризичном понашању, насиљу и здравом родитељству.	2020-2021	Упућеност младих људи о постојању савјетовалишта за младе, о утицају дувана на здравље, психоактивних супстанци, правилној исхрани, хигијени, ризичном понашању, насиљу и здравом родитељству.	10 одржаних едукација; 30 младих који су прошли едукације	КЗМ и Дом здравља
Промоција активног бављења спортом	- Едукација и информисање младих о значају активног живота; - Организовање и израда пројеката са спортским организацијама - Промоција грана спорта у локалној заједници	2020-2021	Успостављена сарадња са спортским организацијама локалном нивоу	5 реализованих заједничких активности; Најмање 10 партнера; 50 младих укључених у спортске клубове и удружења	КЗМ Беране Секретаријат за спорт, културу, омладину и сарадњу са НВО Општине Беране и спортске организације
Промоција заштите животне средине	- Организовање мјесечних активности на заштити животне средине; - Едукација ученика основних и средњих школа о значају и облицима чувања животне средине - Организовање кампања у образовним институцијама о правилном одлагању отпада	2020-2021	Подигнут ниво свијести и информисаности младих о значају развоја и очувања еколошке средине Промијењене лоше навике младих код правилног одлагања отпада	Најмање 5 активности и 20 младих који су учествовали у активностима	КЗМ и образовне установе Експерти из области животне средине Секретаријат за спорт, културу, омладину и сарадњу са НВО и НВО

Кључни исход Е - Млади имају приступ квалитетним културним садржајима као креатори и конзументи;

ПРИОРИТЕТИ	АКТИВНОСТИ	Временск и оквир	Очекивани резултати	Индикатори	Носилац акт.
Културно-манифестационе активности	- Унапређење културно забавне сцене - Организација и активно учешће младих у културним и забавним манифестацијама	2020-2021	Успостављен одрживи модел и обезбијеђен систем његовања културе и културнозабавних манифестација	10 израђених културно-забавних манифестација	Средње школе, КЗМ, Центар за културу
Подршка младим талентима	- Регистрација / база података младих талената - Медијска промоција ради логистике и финансијске подршке младим талентима	2020-2021	Створени предуслови за системску подршку младим талентима	Креирана база података. Најмање 5 промотивних активности; Минимум 5 талената који су добили подршку	КЗМ Беране Секретаријат за општу управу и друшт. дјелатност Јавне и приватне институције

Кључни исход Ф - Успостављен је нормативно-правни оквир за спровођење омладинске политике.

ПРИОРИТЕТИ	АКТИВНОСТИ	Временск и оквир	Очекивани резултати	Индикатори	Носилац акт.
Формирање локалног Савјета за Младе	- Унапређење дјеловања младих и омладинских организација	2020-2021	Успостављена сарадња и контрола спровођења ЛАПМ Беране и осталих активности са партнерима на националном и међународном нивоу	10 младих укључених локални Савјет за Младе	(КЗМ Беране) СзСКМНВО
Умрежавање са јавним организацијама из области	- Унапређење активности са националним крвним	2020-2021	Успостављена сарадња са новим партнерима на	20 младих укључених у активности и програме са	КЗМ Беране

омладинске политике	организацијама, приступ документацији и бази података;		националном и међународном нивоу	новим партнерима	
Унапређење рада Канцеларије за младе	- Активност за које је директно задужена Канцеларија за Младе која је обухваћена ЛАПМ-ом 2020-2021	2020-2021	Ефикасан, ефективан и стручан рад КЗМ Беране	Најмање два (2) обучена кадра који се баве младима и активностима КЗМ Беране	(КЗМ Беране) СзСКМНВО

12. МОНИТОРИНГ СПРОВОЂЕЊА ЛАПМ-а БЕРАНЕ

Системски мониторинг спровођења Локалног акционог плана за младе у Беранама и процјена остварених резултата у том процесу важни су сегменти планске реализације локалне омладинске политике. Мониторинг подразумева континуирано праћење кључних елемената ЛАПМ-а Берана, кроз евиденцију и ажурирање података, редовно извјештавање и праћење планираних активности. То је константан процес који обухвата прикупљање и чување података, њихову анализу и извјештавање о реализованим активностима из плана. Према препорукама Министарства спорта и младих Црне Горе, а у складу са Законом о младима, Општина је дужна да годишњи извјештај о реализацији локалног акционог плана за младе достави најкасније до 15. фебруара текуће године за претходну календарску годину (члан 14).

12.1 Процедуре праћења спровођења ЛАПМ

Општина Беране и Секретаријат за спорт, културу, НВО и младе, биће одговорни за реализацију Акционог плана за младе. Савјет за младе пратиће реализацију планираних активности и о томе извјештавати Предсједника општине и Секретара поменутог секретаријата. Општински службеници и намјештеници ће током реализације планираних активности бити задужени за обезбеђивање услова за спровођење активности, координацију и повезивање свих актера потребних за успјешну реализацију двогодишњег плана.

Евалуација ће бити припремана у складу са индикаторима који су приказани у акционом плану. Осим ових типова извјештаја, успјех имплементације плана ће бити оцјењиван – пропраћен у виду евалуације на половини, али и на самом крају имплементације Акционог плана за младе.

ЛИТЕРАТУРА

- Устав Црне Горе ("Сл. лист Црне Горе", бр. 1/2007 и 38/2013 - Амандмани I-XVI)
- Национална стратегија одрживог развоја до 2030. године (НСОР)
- Стратегија развоја туризма од 2016-2020 године.
- Рикало, Н. (2010): Приручник о раду радних група, „Удруживање снага за одрживу будућност на Балкану“, Milieukontakt International
- UNDP (1998), Monitoring and Evaluation Handbook, New York: UNDP;
- Приручник за мониторинг и евалуацију – Фонд за социјалне иновације;
- ФОРС Монтенегро – Предраг Шћекић (2009) Зелена агенда „Удруживање снага за одрживу будућност на Балкану“, Milieukontakt International
- GEF (2002), Monitoring and Evaluation Policies and Procedures, GEF;
- IUCN (2000), Planning, Monitoring and Evaluation Programmes and Projects, IUCN
- Lefevre P. et al. (2001), Comprehensive Participatory Planning Evaluation, IFAD/Belgian SurvivalFund